

Гаврило О. І.

канд. біол. наук, доцент,

доцент кафедри дошкільної і початкової освіти,

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

**ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ МИСТЕЦТВА І ЕКОЛОГІЧНОГО
ВИХОВАННЯ В РОБОТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ
ОСВІТИ**

Завдання екологічного виховання нових поколінь є надзвичайно актуальними у наш час: з одного боку, є загальновизнаною актуальність зміни свідомості людей у ставленні до природи, з іншого – в українців переважає прагматичний підхід до природокористування. Отже, природа має цінність лише як джерело ресурсів для звичайних людей. Це породжує та поглиблює проблеми, що існують в екологічній ситуації в Україні. В. Захлебний визначає аксіологічний компонент як необхідну складову екологічної культури особистості, а ціннісне ставлення до природних об'єктів у дітей дошкільного віку починається з їх естетичного сприймання. Відомо, що саме у дошкільному віці розвивається наочно-образне мислення, тобто, дитина сприймає цілісний образ живої істоти, і керується в своїх діях власними емоціями «подобається – не подобається». Однак на ставлення дитини часто впливають авторитетні для неї дорослі, адже діти можуть «заражатися» емоціями, у тому числі захватом від краси навколишнього світу й кожної істоти. Ряд українських педагогів (З. Плохій, Н. Лисенко, Т. Грановська, Л. Курняк та ін.) також доводять безпосередній зв'язок між сформованістю екологічної та естетичної культури всього суспільства, і дитини, зокрема.

Враховуючи надзвичайну емоційність дітей дошкільного віку, їх імпульсивність та незавершену сформованість словесно-логічного мислення, в процесі екологічного виховання необхідно в першу чергу акцентувати увагу на створенні привабливого образу кожного явища чи об'єкта природи в уяві дитини. Саме тому проблеми формування естетичного ставлення

дошкільників до природи є актуальними у освітньому процесі дошкільних закладів. Отже, виникає необхідність тісного поєднання екологічного та естетичного виховання дітей. Природа завжди була головних натхненником мистецтва. У той же час, тривале і вдумливе спілкування з літературою і мистецтвом розширює можливості розвитку не тільки естетичних почуттів, потреб, відносин, художнього смаку – тих сторін особистості дошкільника, що «виліплюються» у першу чергу із образно-емоційного змісту мистецтва, але й формується стрижень особистості, світогляд, особисті і суспільні уявлення, складається моральний і естетичний ідеал.

Виходячи з гіпотези про необхідність поєднання екологічного виховання з естетичним, ми спиралися на методичні рекомендації провідних фахівців дошкільної освіти, які радять ознайомлення дитини з будь-яким об'єктом природи починати з його естетичного сприйняття. Проаналізувавши дослідження педагогів, естетичне виховання дошкільників ми трактуємо як формування у дитини естетичного сприймання, відчуття, розуміння прекрасного в навколишньому світі, природі та мистецтві; виховання бажання брати участь у перетворенні навколишнього світу за законами краси; залучення дітей до музичної, музично-театралізованої, художньої діяльності; сприяння розвитку творчої особистості. Очевидно, що усі названі пункти можна так само віднести і до процесу формування екологічної культури.

Однак наше дослідження показало в першу чергу проблему недостатньої готовності самих педагогів до формування вміння дітей бачити красу в природному довкіллі. Нами було проведено тестування та анкетування вихователів сумських закладів дошкільної освіти. Оцінка стану організації естетичного виховання та професійної компетентності педагогів здійснювалася за наступними критеріями:

- ступінь готовності вихователів до формування культурної особистості старшого дошкільника в процесі естетичного виховання

(усвідомлення цілей і завдань естетичного виховання дітей; вміння виявляти естетико-виховний потенціал природи);

- вміння забезпечувати асоціативно-образну обробку інформації; використовувати інтеграцію природи і мистецтва у освітній роботі; виховувати естетичні почуття до природи та мистецтва, естетичну оцінку об'єктів і явищ природного довкілля та мистецтва, естетичні мотиви практичної діяльності);

- спрямованість на коригування ціннісної сфери дитини естетичними засобами (урізноманітнення спектру естетичних уподобань та смаків дітей; поглиблення естетичного сприйняття дітьми природи та мистецтва; вмотивовувати практичну діяльність дітей із позиції краси);

- забезпечення творчої самореалізації дитини в природоохоронній діяльності (вміння організовувати екологічну діяльність дітей; створювати естетико-виховні ситуації у практичній діяльності у природі; налаштовувати дітей на розширення меж використання набутого досвіду);

- співпраця з батьками в процесі екологічного виховання;

- використання засобів природи в процесі естетичного виховання та творів мистецтва – у екологічному вихованні.

Результати опитування свідчать про те, що у закладах дошкільної освіти більшістю педагогів природа не трактується як засіб естетичного виховання дошкільників. Чітке усвідомлення цілей інтеграції естетичного і екологічного виховання вихователями, так само як і вміння визначати естетико-виховний потенціал природи та використовувати його на заняттях і прогулянках з дітьми знаходиться на середньому і низькому рівнях. Залишається гострою проблема методичного та матеріально-технічного забезпечення використання творів мистецтва як засобів формування естетично-ціннісного ставлення до природи у дітей (недостатній асортимент тематичних наборів репродукцій творів живопису, зокрема пейзажів і натюрмортів, відсутність підібраних за тематикою природи записів класичної музики тощо).